

Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Okudukları Bölüme İlişkin Aidiyet Duygusunun Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi

The Examining the Sense of Belonging Relating to Their Department of Physical Education Teacher Candidates According to Different Variables

Elif Nilay ADA,^a
Serhat KARABEKMEZ,^a
Hulusi ALP,^b
Zeka PEHLEVAN^a

^aBeden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, Mersin Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Mersin
^bBeden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, Süleyman Demirel Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Isparta

Geliş Tarihi/Received: 13.11.2015
Kabul Tarihi/Accepted: 14.06.2016

Yazışma Adresi/Correspondence:
Elif Nilay ADA
Mersin Üniversitesi
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu,
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, Mersin,
TÜRKİYE/TURKEY
elifnilayada@gmail.com

ÖZET Amaç: Beden eğitimi öğretmen adaylarının okudukları bölüme ilişkin aidiyet duygularının farklı değişkenlere göre incelenmesidir. **Gereç ve Yöntemler:** Araştırmaya, yaş ortalaması 21,59 yıl standart sapması 2,14 olan toplam 370 gönüllü öğrenci katılmıştır. Veriler, Goodenow'e ait ve Türkçe uyarlaması Sarı tarafından yapılan "Okula Aidiyet Duygusu Ölçeği (The Psychological Sense of School Membership Scale) ile toplanmıştır. Üniversite öğrencilerine yönelik geçerlilik ve güvenirlik değerleri "Açıklayıcı ve Doğrulamalı Faktör Analizi" yoluyla 202 (123 kadın ve 79 erkek) üniversite öğrencisi üzerinde yeniden sınıanmıştır. Elde edilen yapı için yeniden isimlendirme yapılmıştır. "Bölüme Yönelik Aidiyet Duygusu Ölçeği"nin iç tutarlılık katsayıları "Aidiyet Hissi" boyutu için ,86, "Algılanan Değer" boyutu için ,69 ve "Algılanan Kabul" boyutu için, 76 olarak bulunmuştur. **Bulgular:** Analiz sonuçlarına göre; yaş ve cinsiyete göre herhangi anlamlı farklılık elde edilmemişken; sınıf düzeyi ve başka bir üniversitede okumayı isteme durumuna göre ölçekten elde edilen puanlar arasında anlamlı farklılıklar elde edilmiştir (p<0,01). **Sonuç:** Yapılan bu çalışma ile sınıf düzeyi ve başka bir üniversitede okumayı isteme değişkenlerinin "Bölüme Yönelik Aidiyet" duygusu açısından önemli olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aidiyet; üniversite; beden eğitimi öğretmen aday

ABSTRACT Objective: The aim of this study was to examine the sense of physical education teacher candidates belonging to their department according to different variables. **Material and Methods:** In this research took part voluntarily total 370 (average age 21.59, standard deviation 2.14) students. Data collected via Goodenow's The Psychological Sense of School Membership Scale. This scale was adapted to Turkish sample from Sarı. Validity and reliability values of the scale was examined for university students by explanatory and confirmatory factor analyses on 202 university students (123 female and 79 male). The new form that is obtained was renamed. The Cronbach Alpha coefficients of the scale were found .86 for "Belonging", .69 for "Perceived Value" and .76 for "Perceived Confirmation" dimension. Furthermore, while remarkable difference was observed between the scores which are obtained from the scale regarding the age, grade level and desire to study at another university, no significant difference was observed depending on the gender. **Results:** According to results were obtained significant different in terms of grade level and to desire studying at another university while it was no significant different in terms of gender and age. **Conclusion:** Grade level and to desire studying at another university variables were determined to be important for "Belonging Feeling" with this study.

Key Words: Belonging; university; physical education teacher candidate

Türkiye Klinikleri J Sports Sci 2016;8(2):57-65

doi: 10.5336/sportssci.2015-48620

Copyright © 2016 by Türkiye Klinikleri

Aidiyet, "ait olmak, bir şeyle aranda fiziksel beraberliğin ötesinde bir ilişki kurmak" olarak tanımlanmış ve bu ilişkiyi kuramamak ve anlamsız bir varlığa dönüşme tehlikesi her yaştaki bireyin yaşayabileceği bir sorun olarak belirtilmiştir.¹ Takım tutma, bir partiye üye olma,

arkadaş grubu oluşturabilme gibi durumlar istek dışında çoğu zaman bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü üyelerin kendilerini bir gruba ait hissetmeleri, grubu ve grubun diğer üyelerini önemsemeleri ve üyeler arasındaki bağlılık nedeni ile bir araya gelme gereksinimi duymalarıyla ortaya çıkan sadakat, bireylerin kendilerini önemli ve etkin hissetmelerinde büyük rol oynamaktadır. Yapılan çalışmalarda, bu ilişkilerin, özellikle okul ortamında öğrenmeye yönelik olumlu tutum geliştirmede etkin olduğundan bahsedilmiştir.² Başka insanlarla ilişkiler kurmak, çeşitli temel insani gereksinimleri karşılamaktadır. Gruplara dâhil olma ihtiyacı o kadar temeldir ki doğuştan geldiğine bile vurgu yapılmaktadır. İnsanların gruplara kendi istekleri ile katıldıkları genel kabul gören bir düşünce olarak belirtilmektedir.³ Öte yandan, bireyin ötekileştirilmesi veya toplum dışına itilmesi yabancılaştırmanın temel sürecini başlatmaktadır.¹

Aidiyet kavramı, literatürde kişinin diğerleri ile iletişimini geliştirme ve yönetmede çok önemli bir unsur olarak görülmüş ve aidiyete ait ilk tanımlama, “kişinin bir gruba diğerleri tarafından kabul edilmesi” şeklinde olmuştur.⁴ Aidiyet kavramı, sosyal iyi oluş ve zihinsel sağlık için de çok önemli bir faktör olarak görülmüştür.⁵ Sanchez ve ark. ise aidiyet hissinin, psikolojik süreçlerde ve okul davranışlarında önemli bir rol oynadığını belirtmişlerdir.⁶

Bununla beraber okul ortamı, bireyin olması gereken ortamların en başında gelenlerinden biridir. Eğitim alma ihtiyacı, toplum içinde var olmanın ve toplumun da önemli ve saygın bir parçası olabilmenin ön koşulu sayılabilir. Okul öncesinden üniversite yılları dâhil yaklaşık 20 yıl boyunca insanların okumak için, gerektiğinde zorunlu gerektiğinde ise gönüllü olarak ayırdıkları bir zaman dilimi hâline dönüştürmektedir. Aidiyetin, okul-öncesinden liseye kadar her yaşta ve her seviyede önemli olduğunu belirten Osterman’a göre, arkadaşları ve öğretmenleri tarafından kabul edilen öğrenciler okuldan ve derslerden daha fazla keyif almaktadır.⁷

Bu nedenle, okula yönelik olumlu tutumlar geliştirmek, özellikle eğitimin bilişsel ve duyuşsal çıktıkları üzerindeki etkisi neden ile önemlidir. Öğ-

rencilerin okullarına yönelik sahip olmaları örtük olarak beklenen önemli duyuşsal özelliklerden biri de “okula bağlılık veya okula aidiyet duygusudur.” Okula aidiyet duygusu; öğrencinin, bireysel olarak okuldaki diğer bireyler tarafından ne ölçüde onaylandığına, saygı duyulduğuna, dâhil edildiğine ve desteklendiğine yönelik öznel duygu durumunu ifade etmektedir.² Her insanın davranışının ardında ihtiyaçları olduğunu ifade eden Maslow (1908-1970), söz konusu ihtiyaçların hiyerarşik bir örüntüde olduğunu ve dolayısıyla alt düzeylerin karşılanmasıyla üst düzeydekilerin karşılanabileceğini belirtmiştir. Dolayısıyla, kişiler sahip olduklarından daha çok sahip olmak istedikleri tarafından güdülenirler.⁸

Goodenow ve Grady yaptıkları çalışmada; öğrencilerin okula ilişkin aidiyet duygularıyla, genel not ortalamaları ve akademik başarıları arasında pozitif korelasyon olduğunu ortaya koymuşlardır. Ayrıca okula aidiyet duygusu, öğrencinin bireysel olarak okuldaki diğer bireyler tarafından ne ölçüde onaylandığına, saygı duyulduğuna, dâhil edildiğine ve desteklendiğine yönelik öznel duygu durumunu ifade etmektedir.⁹

Diğer taraftan, ülkemizde bir üniversite diplomasına sahip olmak, iş bulma imkânı sağlayan en önemli aşama sayılabilir. Bu durum farklı ülkeler için de geçerlidir.¹⁰ Bu da üniversitede aidiyet hissinin artıran çok önemli bir faktör olabilir. Üniversitedeki aidiyetin dezavantajlı durumlarla ilişkilendirildiği çalışmalarda; kampüste ırkçılığı algılamayan ya da madde kullanmayan öğrencilerin üniversiteye aidiyet hislerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur.^{11,12}

Bütün bu açıklamalardan hareketle, bazı sorular sormak yerinde olacaktır: Üniversitenin bir bölümünde okuyor olmak, oraya ait olmak demek değil midir? Bireylerin kendilerini daha iyi hissetmelerini ve bu nedenle okuduğu bölüme olan ilgisini, bölümde geçirdiği zamanın fazlalığını ya da arkadaşlarına karşı olan yakınlık hissinin yaşamasını etkileyen faktörler nelerdir? Ayrıca, beden eğitimi öğretmen adaylarının bu konudaki algıları ne düzeydedir? Çünkü hem teorik hem de uygulama derslerinin oldukça yoğun olduğu bir bölüm olan beden eğitimi öğretmenliği bölüm öğrencilerinin,

okudukları bölüm paydaşlarıyla kurdukları bağ (ilişki/etkileşim) ne düzeyde ve ne kadar önemli? Bu soruların bir kısmına yanıtlar aramak ve bu yanıtlar doğrultusunda genelde kurumların, özelde de beden eğitimi öğretmeni yetiştiren bölümlerin, aday öğretmen alımlarında programlarını ve okul atmosferini gözden geçirmelerine fırsat vermesi açısından da bu araştırma önemli bulunmuştur.

Bu çalışmanın amacı; beden eğitimi öğretmen adaylarının okudukları bölüme yönelik aidiyet duygularını cinsiyet, yaş, sınıf ve başka bir bölümde okumayı isteme durumları değişkenlerine göre incelemektir.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

ARAŞTIRMA MODELİ

Betimsel ve nicel türde planlanan bu çalışma, beden eğitimi öğretmen adaylarının bölüme yönelik aidiyet duygularına ilişkin betimsel bulguların analizinden oluşmaktadır.

ARAŞTIRMA GRUBU

Çalışmanın örneklem grubunu, Mersin Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi ve Süleyman Demirel Üniversitelerinin Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümlerinde okuyan toplam 370 (yaş=21,59; SS=2,14) öğretmen adayı oluşturmuştur. Çalışmaya katılanların 59 (%15,9)'u 18-19 yaş, 121 (%32,7)'i 20-21 yaş, 134 (%36,2)'ü 22-23 yaş 56 (%15,1)'sı 24 yaş ve üstü arasındaki gönüllülerden oluşmaktadır. Sınıf dağılımına bakıldığında; birinci sınıftan 87 (%23,5), ikinci sınıftan 88 (%23,8), üçüncü sınıftan 104 (%28,1) ve dördüncü sınıf 91 (%24,6) öğrenci çalışmaya katılmıştır. Araştırmanın diğer bir değişkeni olan "Başka bir üniversitede okumayı isteme" durumuna göre dağılımı ise "evet" diyenler 128 (%34,6), "hayır" diyenler 164 (%44,3) ve "kararsızım" diyenler 78 (%21,1) biçiminde oluşturulmuştur.

VERİ TOPLAMA ARACI

Veriler, Goodenow tarafından ilköğretim ikinci kademe öğrencilerine yönelik olarak geliştirilen ve Sarı tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Okula Aidiyet Duygusu Ölçeği" [The Psychological Sense of School Membership Scale (PSSM)] ile toplanmıştır.

Ölçek, öğrencilerin okudukları okulun önemli bir parçası olarak hissetme düzeylerini, algılanan kabul, algılanan değer ve gruba dâhil olma konusundaki duygularını; okul, öğretmen ve akranlarla bağlantılarını ölçmek amacıyla geliştirilen 18 maddelik Likert tipi bir ölçme aracıdır. Yanıtlar, beşli Likert kullanılarak "(1) Hiç doğru değil" "(5) Tamamen doğru" aralığında verilmektedir.^{2,9,13}

Geliştirilen ölçekte yer alan maddeler, objektif bir değerlendirmeden çok, öğrencilerin okula yönelik öznel ve kişisel perspektiflerini ölçecek nitelikte ifadelerden oluşmaktadır. Örneğin; "Buradaki öğretmenler benim gibi insanlarla ilgilenmez.", "Bu okuldaki öğretmenler bana arkadaşça davranır." gibi maddeler içermektedir. Ölçek; "Okula Aidiyet" ve "Reddedilme" adlarıyla iki alt ölçekten oluşmaktadır. Ölçeğin güvenirlik katsayısı Cronbach alfa ,77 ve ,88 arasında değişmektedir. Farklı kültürlere uyarlanan ölçeğin alfa değerleri; İngiliz versiyonu için ,71-94, İspanya için ,77 ve Çin versiyonu için de ,89 olarak bulunmuştur (Akt. Sarı, 2013). Ölçekteki beş madde (3, 6, 9, 12, 16) olumsuz ifade içermekte ve ters puanlanmaktadır. Ölçekten toplam puanlar alınabildiği gibi alt ölçekler biçiminde de hesaplanmaktadır. Ölçeklerden alınan yüksek puanlar okula aidiyet duygusunun yüksek olduğuna işaret etmektedir.^{2,9}

Ölçek ile Sarı tarafından lise öğrencileri için geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmış, 18 madde ve iki faktörlü (Okula Aidiyet ve Reddedilmişlik Duygusu) bir yapı elde edilmiştir. Birinci faktöre ait faktör yük değerleri ,41 ve ,76, ikinci faktörde ise ,47 ve ,73 arasında bulunmuştur. Ölçek toplam varyansın %46,13'ünü açıklamaktadır. Ölçeğin iç güvenirlik katsayısı için hesaplanan Cronbach Alfa değeri "Okula Aidiyet" boyutunda ,88, "Reddedilmişlik Duygusu" boyutunda ,70, ölçeğin bütünü için ise ,89 olarak rapor edilmiştir.

Bu çalışma kapsamında ise ölçek ile Mersin Üniversitesinin Beden Eğitimi Öğretmenliği bölümü birinci-dördüncü sınıf öğrencilerinden oluşan 123 kadın (yaş=21,35; SS=2,59) ve 79 erkek (yaş=21,53; SS=3,07) olmak üzere toplam 202 gönüllü öğrenci üzerinde yeniden geçerlilik ve güvenirlik testi yapılmıştır. Yapılan işlemler iki başlık altında toplanmıştır.

Açımlayıcı Faktör Analizi

Veri toplama aracının faktör yapısının sınanmasında Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA); güvenilirliklerinin sınanmasında ise Cronbach Alfa iç güvenilirlik katsayısı kullanılmıştır. AFA'dan elde edilen faktör yapısı Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yoluyla yeniden sınanmıştır. AFA analizinde veriler SPSS 17 paket programı kullanılarak yapılmış; DFA yapmak için ise LISREL (8,7) programı kullanılmıştır. DFA ile AFA'nın ortaya koyduğu faktör yapısının eldeki veriye uygunluğunun sınanması amaçlanmıştır. Böylelikle DFA ile sınanan yapının bu örneklem grubu için uygun olup olmadığı test edilmiştir. Ölçeğin üniversite öğrencileri için faktör yapısının belirlenmesi ve verilerin faktör çözümlemesinin uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett'in küresellik testi incelenmiş, bu değerlerin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür (KMO=0,87; Barlett/Sphericity testi $\chi^2=1153,661$; $df=136$; $p<,001$). Aynı zamanda soruların "anti-image" katsayılarına bakılmış; 12. maddenin katsayısının oldukça düşük olduğu, 2, 5, 8, 11 ve 15. maddelerle negatif korelasyon gösterdiği, faktör yükünün ise ,21 olduğu görüldüğünden bu madde analiz dışı bırakılmıştır. Alkan'ın çalışmasında, AFA sonucuna göre yine 12. madde uyum sağlamamış, ancak DFA sonucunda biraz zorlanarak ölçeğe alınmasına karar verilmiştir.¹³ Zaten, 12. maddenin yapısına bakıldığında; maddenin "Kendimi bölümümdeki diğer öğrencilerden oldukça farklı hissediyorum" şeklinde olduğu ve yanıtlayanın bunu algılamasının zor olabileceği, başka bir ifadeyle madde, farklı hissetmenin nasıl algılanması gerektiğine tam olarak açıklama getirememiştir.

Faktör analizine göre, ölçeğin öz değeri (eigen value) 1,00'in üzerinde olan üç bileşeni olduğunu göstermiştir. Ancak Sarı'nın çalışmasında belirttiğine göre, daha önce yapılan çalışmalarda da (Cheung ve Hui, 2003) ölçeğin iki faktörlü bir yapıya sahip olduğuna vurgu yapılmış ve faktör analizi iki bileşenle sınırlandırılarak uygulanmıştır.⁹ Bu çalışmada ise faktör yapısının ilk bulguları, maddelerin beş faktör altında toplandığını, ancak asıl toplanmanın "varimax" döndürme işlemi ile üç faktör al-

tında gerçekleştiğini gösterdiğinden, faktör yapısı üç faktöre sabitlenerek uygulama yapılmıştır. Abubaka, ve ark. tarafından yapılan ölçeğin farklı kültürlerdeki işlevselliğine yönelik meta-analiz sonuçlarına göre, bazı kültürlerde iki ve bazı kültürlerde ise üç bileşenin olduğu rapor edilmiştir.¹⁴

Üç iterasyonda ulaşılan ve üç faktörlü bir yapıyla sonuçlanan faktör analizi ile güvenilirlik analizlerinden elde edilen faktörler faktör yükleri, faktör öz değerleri, faktörlerin açıkladıkları varyans yüzdeleri, Cronbach Alfa değerleri ve madde-toplam puan korelasyonları Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1'de görüldüğü gibi, analizler sonucunda elde edilen ilk bileşen, bölüme (1, 6, 13, 16, 17) "aidiyet hissi"ni ölçen beş maddeyi içermektedir. Bu alt ölçekte yer alan beş maddenin faktör yükleri ,67 -,79 arasındadır ve Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı ,85'tir. İkinci bileşene ait madde sayısı yedi olup (3, 4, 7, 8, 9, 15, 18) olup, faktör adı "algılanan kabul" olarak tanımlanmıştır. Bu alt ölçekte yer alan yedi maddenin faktör yükleri ,44-,72 arasındadır ve Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı ,75'tir. Üçüncü bileşene ait beş maddenin (2, 5, 10, 11, 14) faktör adı "algılanan değer" olarak düşünülmüştür. Bu alt ölçekte yer alan beş maddenin faktör yükleri ,54-,66 arasındadır ve Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı ,68'dir.

Doğrulayıcı Faktör Analizi

AFA'nın yanında, verilere DFA'da yapılmıştır. Yapısal eşitlik modeliyle, önerilen modelin eldeki veriye uygunluğunu sınamak amaçlanmıştır. Örtük değişkenler (boyutlar) gözlenen değişkenlere sabitlenmiştir. Böylelikle revize edilen yapının bu örneklem grubu için uygun olup olmadığı test edilmiştir.

"Bölüme Yönelik Aidiyet Duygusu Ölçeği"nin beden eğitimi öğretmenliği bölümüne yönelik olarak düzenlenmiş formuna ilişkin doğrulayıcı faktör analiz sonuçları Tablo 2'de görülmektedir.

Tablo 2'de "Bölüme Yönelik Aidiyet Duygusu Ölçeği" için elde edilen uyum indeks değerleri incelendiğinde, uyum istatistikleri; uyum iyiliği kriterleri için belirtilen değerlerle uyumlu bulunmuş ve karşılaştırmalı uyum indeksi, uyum iyiliği in-

TABLO 1: “Bölüme Yönelik Aidiyet Duygusu Ölçeği”nin faktör analizi sonuçları.

Madde no	Faktörler				
	Aidiyet hissi	Algılanan kabul	Algılanan değer	Madde-toplam r	Madde silindiğinde alfa
1. Kendimi okuduğum bölümün gerçek bir parçası olarak hissediyorum	,79			,63	,86
6. Bazen kendimi sanki bu bölüme ait değilmiş gibi hissediyorum*	,78			,59	,87
16. Keşke başka bir bölümde okuyor olsaydım*	,74			,61	,86
17. Bu bölüme ait olmaktan gurur duyuyorum	,74			,61	,86
13. Bölümümde gerçekten kendim olabiliyorum	,67			,64	,86
18. Bölümdeki diğer öğrenciler beni olduğum gibi beğenmektedirler		,72		,43	,87
8. Bölümümdeki insanlar bana arkadaşça davranmaktadırlar		,64		,53	,87
3. Benim gibi insanların bu bölümde kabul görmesi çok zordur*		,56		,35	,87
15. Bölümümdeki insanlar, benim iyi şeyler yapabileceğimi bilmektedirler		,56		,58	,87
7. Bir problemim olduğunda bölümümde konuşabileceğim en az bir hoca ya da başka bir erişkin vardır		,54		,52	,87
9. Bölümümdeki hocalar benim gibi insanlarla ilgilenmezler*		,53		,54	,87
4. Okuduğum bölümdeki öğrenciler, benim fikirlerimi önemsemektedirler		,44		,35	,88
2. Bölümümdeki hocalar bir şeyi iyi yaptığımda bunu fark etmektedirler			,66	,39	,87
14. Bölümümdeki hocalar bana saygı duymaktadırlar			,63	,61	,87
5. Okuduğum bölümdeki hocaların çoğu benimle ilgilenmektedirler			,61	,45	,87
11. Okuduğum bölümde bana da diğer öğrenciler kadar saygıyla davranılmaktadır			,57	,45	,87
10. Bölümümdeki sosyal etkinliklerin çoğuna ben de dahil ediliyorum			,54	,40	,87
Öz değeri	3,18	2,78	2,57	Toplam	
Varyans (%)	18,73	16,35	15,12	50,21	
Cronbach alfa	,85	,75	,68	,88	

*Belirtilen maddeler ters puanlanmaktadır.

deksi, normatif uyum indeksi, ortalama karekök hata tahmini değerleri istenen aralıkta çıkmıştır.¹⁴ “Bölüme Yönelik Aidiyet Duygusu Ölçeği”ne ait DFA sonuçları AFA sonuçlarını desteklemiş ve üç boyutlu yapının model uyumunun oldukça iyi olduğu kararına varılmıştır.

Diğer taraftan katılımcıların, cinsiyet, yaş, sınıf ve başka bir üniversitede okumayı isteme durumlarına ilişkin bilgi toplamak amacıyla kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

İSTATİSTİKSEL ANALİZ

Beden eğitimi öğretmen adaylarının “Bölüme Yönelik Aidiyet Duyguları”nı incelemek için ikili karşılaştırmalarda bağımsız örnekler t-testi; ikiden fazla grubun karşılaştırmalarında ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Ayrıca parametrik test varsayımları gözden geçirilerek verilerde normallik, homojenlik ile çarpıklık-basıklık değerleri incelenmiştir. Varyansların homojenliği

TABLO 2: “Bölüme Yönelik Aidiyet Duygusu Ölçeği”ne ait Doğrulayıcı Faktör Analizi uyum katsayıları.

χ^2/sd	RMSEA	NFI	NNFI	CFI	GFI	AGFI
189,76/116	0,05	0,93	0,96	0,97	0,90	0,87

RMSEA: Ortalama karekök hata tahmini (root mean square error of approximation); NFI: Normatif uyum indeksi (normative fit index); NNFI: Normatif olmayan uyum indeksi (non-normative fit index); CFI: Karşılaştırmalı uyum indeksi (comparative fit index); AGFI: Düzeltilmiş uyum indeksi (adjusted goodness of fit index).

sayılısının karşılandığı durumlarda Tukey, karşılanmadığı durumlarda ise Tamhane’s T2 post-hoc testi yapılmıştır. Verilerin hata payına ,001-,005 düzeyinde bakılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde, beden eğitimi öğretmenliği bölümünde okuyan öğretmen adaylarının bölüme yönelik aidiyet duyguları yaş, cinsiyet, sınıf ve başka bir bölümde okuma isteği değişkenlerine yönelik analiz sonuçları verilmiştir.

Tablo 3'te tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre, "Bölüme Yönelik Aidiyet Duygusu Ölçeği"nden alınan puanlar, yaş değişkeni açısından farklılaşma göstermemiştir ($p>0,05$).

Tablo 4'te yapılan t-test analizine göre, "Bölüme Yönelik Aidiyet Duygusu Ölçeği"ne ait puanlarda cinsiyete göre farklılık anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 5'te tek yönlü varyans analiz sonuçlarına göre, "Bölüme Yönelik Aidiyet Duygusu Ölçeği"nden alınan puanlara göre "Aidiyet Hissi" ($F(3,366)=6,360$; $p<0,01$) ve "Toplam Puan"da ($F(3,366)=4,068$; $p<0,01$) alt boyutunda anlamlı fark bulunmuştur. Varyans analizi sonucunda, varyans-

lar homojen olmadığından anlamlı farklılığın kaynağını bulmak için yapılan Tamhane's T2 post-hoc analiz sonuçlarına göre, "Aidiyet Hissi" boyutunda dördüncü sınıfların ortalamaları bütün sınıflardan daha yüksek bulunmuştur. Diğer anlamlı farklılığın bulunduğu "Toplam Puan" da ise yine dördüncü sınıfa ait ortalamalar, iki ile üçüncü sınıflara ait ortalamalardan daha yüksek bulunmuştur ($p<0,01$).

Tablo 6'da tek yönlü varyans analiz sonuçları incelendiğinde, "Bölüme Yönelik Aidiyet Duygusu Ölçeği"nden alınan puanlara göre "Aidiyet hissi" ($F(2,367)= 9,239$; $p <0,01$), "Algılanan değer" ($F(2, 367)= 7,814$; $p<0,01$) ve "Algılanan kabul"

TABLO 3: Yaş değişkenine göre "Bölüme Yönelik Aidiyet Duygusu Ölçeği"nden alınan puanlardaki farklılığa ait ANOVA sonuçları.

Alt ölçekler	Yaş	n	\bar{X}	SS	F	p
Aidiyet hissi	18-19	59	3,88	,65	1,133	,336
	20-21	121	3,76	,69		
	22-23	134	3,90	,70		
	24 +	56	3,94	,74		
Algılanan değer	18-19	59	3,72	,65	1,955	,120
	20-21	121	3,68	,63		
	22-23	134	3,69	,71		
	24 +	56	3,93	,78		
Algılanan kabul	18-19	59	4,03	,53	1,421	,236
	20-21	121	3,93	,59		
	22-23	134	3,94	,61		
	24 +	56	4,11	,63		
Toplam aidiyet	18-19	59	3,89	,43	1,777	,151
	20-21	121	3,81	,52		
	22-23	134	3,85	,56		
	24 +	56	4,00	,61		

\bar{X} : Aritmetik ortalama; SS: Standart sapma.

TABLO 4: Cinsiyet değişkenine göre "Bölüme Yönelik Aidiyet Duygusu Ölçeği"nden alınan puanların t-testi sonuçları.

Alt ölçekler	Cinsiyet	n	\bar{X}	SS	sd	t	p
Aidiyet hissi	K	175	3,83	,70	368	-,677	,499
	E	195	3,88	,70			
Algılanan değer	K	175	3,75	,70	368	,597	,551
	E	195	3,71	,68			
Algılanan kabul	K	175	4,02	,56	368	1,319	,188
	E	195	3,94	,63			
Toplam puan	K	175	3,88	,54	368	,563	,573
	E	195	3,85	,55			

\bar{X} : Aritmetik ortalama; SS Standart sapma; Sd: Serbestlik derecesi; K: Kadın; E: Erkek; .

TABLO 5: Sınıf düzeyine göre “Bölüme Yönelik Aidiyet Duygusu Ölçeği”nden alınan puanlardaki farklılığa ait ANOVA sonuçları.

Alt ölçekler	Sınıf	n	\bar{X}	SS	F	p	Tamhane's 2
Aidiyet hissi	1	87	3,85	,67	6,360*	,000	1-4
	2	88	3,73	,62			2-4
	3	104	3,74	,77			3-4
	4	91	4,12	,66			
Algılanan değer	1	87	3,78	,66	2,619	,051	
	2	88	3,65	,53			
	3	104	3,63	,76			
	4	91	3,87	,73			
Algılanan kabul	1	87	4,05	,54	1,862	,136	
	2	88	3,98	,51			
	3	104	3,87	,71			
	4	91	4,03	,57			
Toplam aidiyet	1	87	3,91	,47	4,068*	,007	2-4
	2	88	3,81	,40			3-4
	3	104	3,76	,64			
	4	91	4,01	,57			

\bar{X} : Aritmetik ortalama; SS: Standart sapma; *p>0,01.

TABLO 6: Başka bir üniversitede okumayı isteme durumuna göre “Bölüme Yönelik Aidiyet Duygusu Ölçeği”nden alınan puanlardaki farklılığa ait ANOVA sonuçları.

Alt ölçekler	Başka bir üniversitede okumak ister miydin?	n	\bar{X}	SS	F	p	Tamhane's 2
Aidiyet hissi	Evet	128	3,72	,72	9,239*	,000	“Hayır” ile “evet” ve “kararsızım” arasında
	Kararsızım	78	3,73	,64			
	Hayır	164	4,03	,68			
Algılanan değer	Evet	128	3,55	,76	7,814*	,000	“Hayır” ile “evet” arasında
	Kararsızım	78	3,74	,60			
	Hayır	164	3,86	,64			
Algılanan kabul	Evet	128	3,85	,66	6,130*	,002	“Hayır” ile “evet” arasında
	Kararsızım	78	3,97	,52			
	Hayır	164	4,09	,56			
Toplam aidiyet	Evet	128	3,72	,61	10,659*	,000	“Hayır” ile “evet” arasında
	Kararsızım	78	3,83	,45			
	Hayır	164	4,01	,49			

\bar{X} : Aritmetik ortalama; SS: Standart sapma; *p>0,01.

($F_{(2, 367)} = 6,130$; $p < 0,01$) alt boyutlarında ve “Toplam Aidiyet Duygusunda” ($F_{(2, 367)} = 10,659$; $p < 0,01$) anlamlı fark bulunmuştur.

Varyans analizi sonucunda anlamlı farklılığın kaynağını bulmak için varyanslar homojen olmadığından yapılan Tamhane's T2 post-hoc analiz sonuçlarına göre, “aidiyet hissi” boyutunda “hayır” diyenlerin ortalamaları hem “evet” diyenlerden hem de “kararsızım” diyenlerden daha yüksek bu-

lunmuş iken; diğer tüm boyutlar ve toplam puanda ise yine “hayır” diyenlerin ortalamaları “evet” diyenlerden yüksek çıkmıştır ($p < 0,01$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışma, beden eğitimi öğretmen adaylarının, bölüme ilişkin aidiyet duygularının farklı değişkenler açısından incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırma bulgularına bakıldığında; yaşa göre “Bölüme Yönelik Aidiyet Duygusu Ölçeği”nden elde edilen puanlarda herhangi bir farklılık elde edilmemiştir. Bir başka deyişle, yaşın aidiyet duygusunda anlamlı farklılık yaratan bir faktör olmadığı saptanmıştır. Literatür incelendiğinde; konuya ilişkin yaş düzeyine yönelik başka bir çalışma bulgusu bulunmamaktadır. Ancak, sınıf düzeyi ile aidiyet duygusuna yönelik pek çok çalışma bulunmaktadır ve çalışmamızın bulgularını destekler niteliktedir.¹⁵⁻¹⁷ Bu çalışmada da sınıf düzeyi arttıkça “Aidiyet Hissi” ve “Aidiyet Toplam Puan” boyutlarında bir fark bulunmuştur. Sınıf düzeyi arttıkça bölüme alışma, çevreye uyum sağlama, yeni arkadaşlıklar kurma, okulun ve bölümün olanaklarını kullanma gibi nedenlerden dolayı bölüme yönelik aidiyet hissinin arttığı söylenebilir. Freeman ve ark. tarafından yapılan çalışmada da benzer bulguya rastlanmıştır.¹⁸ Ayrıca, bu konuda tek ya da çok boyutlu çalışmalar yapmanın, nedenleri anlamak açısından önemli katkıları olacağına da değinilmiştir. Ancak, Sarı tarafından yapılan çalışmanın bulgusu bu çalışmanın sonuçları ile çelişmektedir. Sarı'nın yaptığı çalışma dokuz, 10 ve 11. sınıflar üzerinde gerçekleştirilmiş ve sonuçlar dokuzuncu sınıfların lehine bulunmuştur.² Çalışmadaki bulgu ergenlik ile ilişkilendirilmiş ve bu konuda çalışma yapılmasının gerekliliği üzerinde durulmuştur. Ayrıca lise düzeyindeki öğrencilerin, ortaokuldan liseye geçme hevesi (dokuzuncu sınıflar için) ve okulu bitirme arzusu (11. sınıflar için) yine bu bulgunun ortaya çıkmasında etken olmuş olabilir.

Cinsiyet değişkenine yönelik yapılan t-test analizinde anlamlı bir fark bulunmamıştır. Hagerty ve ark. ile Sanchez ve ark. tarafından yapılan çalışmalarda da aynı sonuca ulaşılmıştır.^{3,4} Bu nedenle aidiyet ile cinsiyet arasındaki ilişkiyi belirleyen farklı (aracı) faktörler olup olmadığını belirlemek daha önemli olabilir. Bölüme olan aidiyeti belirleyen önemli bir değişkenin “cinsiyet” olmaması olumlu bir durum olarak görülebilir. Cinsiyet değişkenini kullanan çalışmalar olsa da Anderman yaptığı çalışmada; diğer değişkenlerle düşük korelasyon göstermesi nedeni ile, cinsiyetin bir yordayıcı olarak seçilmemesinin daha doğru olacağını

belirtmiştir.¹⁹ Freeman ve ark. üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada, cinsiyet ile ilgili anlamlı bir bulgu elde etmemişlerdir.¹⁸ Pittman ve Richmond da üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada herhangi bir farklılık elde etmemiştir.²⁰ Ancak, Sarı tarafından yapılan çalışmada, kız öğrencilerin ortalamaları erkek öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur.⁹

Toplumumuzda, kız öğrencilerin okul dışı sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere katılımı erkeklerle göre daha sınırlı olduğundan; okul, kız öğrencilerin sosyalleştikleri, arkadaşlarıyla etkinliklere katıldıkları tek yer hâline gelebilmektedir. Ancak, üniversite ortamına bakıldığında; durumun farklı olabileceği düşünülmelidir. Çünkü üniversite öğrencilerinin yaşam biçimleri, üniversite içinde olduğu kadar üniversite dışında da oldukça aktif ve sosyal olabilmektedir. Aynı zamanda, üniversite atmosferinin diğer eğitim kademelerine göre kişinin özgür iradesi ile daha fazla ilişkili olduğu söylenebilir. Bu çalışmada farklılığın çıkmamasının asıl nedeninin ne olduğu tam olarak bilinmemekle beraber, beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünde derslerin karma olarak yürütülmesi ve yapılan her etkinliğe kız ve erkek katılımının eşit düzeyde olmasına dikkat edilmesi ile ilişkili olabileceği söylenebilir.

Araştırmanın diğer bir değişkeni olan “başka bir üniversitede okumayı isteme durumu”na “hayır” yanıtı verenlerin bütün boyutlarda ve “toplam aidiyet boyutu”nda elde ettikleri puanlar istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu sonuçla, öğrencilerin bölümlerinde okuyor olmaktan memnun oldukları göze çarpmaktadır. Burada bu sonucu etkileyen pek çok faktör olabilir. Örneğin; öğrencilerin öğretim elemanlarını samimi, dürüst, iletişime açık bulmaları ve aralarında olumlu bir etkileşimin olması bir neden olabilir. Aynı zamanda, üniversitenin ve bölümün sağladığı olanaklar bakımından öğrencinin memnuniyet düzeyi de bu sonucu etkilemiş olabilir. Bölüme kabul aşamasında yapılan yetenek sınavlarına adayların başvurması, kabul edilmek için zorlu testlerden geçmeleri, katılanların duyuşsal giriş özelliklerinin yüksek olması yine bu sonucun çıkmasında etkili olmuş olabilir. Diğer taraftan, mezuniyet sonrası kazanılacak “Beden Eği-

timi Öğretmeni” unvanının prestiji ve mezunların iş garantilerinin olması yine bu bulgu için önemli nedenler olabilir.

Sonuç olarak, beden eğitimi öğretmen adaylarının ölçek toplam puanından elde ettikleri ortalamalar, kadınlarda=3,88, erkeklerde=3,85’tir ve 5’li derecelendirmeye göre yapılan bu ölçekte elde edilen ortalamalar iyi düzeydedir. Çünkü yapılmış diğer çalışmalarda elde edilmiş puanlar 3,45-3,80 arasında değişmektedir.^{9,14,20-22} Bu açıdan bakıldığında; bölüm öğrencilerinin aidiyet puanlarının, öğretimin başka kademelerindeki öğrencilere göre daha iyi olduğu söylenebilir.

SONUÇ

Bu araştırmanın bulguları göz önüne alınarak, daha geniş araştırmalar yapılması başka araştırmacılar

için faydalı olabilir. Ayrıca, aidiyet kavramı ile ilgili deneysel araştırma olmaması da dikkat çekmektedir. Örneğin; beden eğitimi öğretmen adaylarına yönelik olarak farklı değişkenler (spor yapma durumu, sosyal ve kültürel etkinliklere katılma, kültürel farklılık, sosyoekonomik durum, akademik başarı durumu) kullanılması araştırma bulgularının çeşitliliğini artırabilir. Yapılacak yeni çalışmalar, öğrencilerin üniversite ya da bölümle ilgili aktivitelere katılımında artışa katkı sağlayabilir. Diğer taraftan, “Bölüme Yönelik Aidiyet Duygusu Ölçeği” nin üniversitelerin diğer bölümlerinde de uygulanması ile öğrencilerin aidiyet duygularının artırılmasına yönelik etkili çalışmalar yapılarak ve varsa eksiklikler giderilerek öğrencilerin üniversite ve bölümlerine ilişkin daha pozitif tutum kazanmaları sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- Akar Y. [Alienation and problems of identity in Fakir Baykurt's novels]. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 2011;6(3):1637-44.
- Sarı M. [Sense of school belonging among elementary school students]. *Cukurova University Faculty of Education Journal* 2012;41(1): 1-11.
- Tutar H. [Groups and group types]. Tutar H, editör. *Davranış Bilimleri*. 1. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık; 2013a. p.393-4.
- Hagerty BM, Williams RA, Coyne JC, Early MR. Sense of belonging and indicators of social and psychological functioning. *Arch Psychiatr Nurs* 1996;10(4):235-44.
- Hagerty BM, Lynch-Sauer J, Patuskyl KL, Bouwsema M, Collier P. Sense of belonging: a vital mental health concept. *Arch Psychiatr Nurs* 1992;6(3):172-7.
- Sanchez B, Colón Y, Esparza P. The role of sense of school belonging and gender in the academic adjustment of Latino adolescents. *J Youth Adolesc* 2005;34(6):619-28.
- Osterman FK. Students' need for belonging in the school community. *Rev Educ Res* 2000;70(3):323-67.
- Tutar H. [Motives and motivation]. Tutar H, editör. *Davranış Bilimleri*. 1. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık; 2013b. p.116-7.
- Sarı M. [Sense of school belonging among high school students]. *Anadolu University Journal of Social Sciences* 2013;13(1):147-60.
- Pittman LD, Richmond A. Academic and psychological functioning in late adolescence: the importance of school belonging. *J Exp Educ* 2007;75(4):270-90.
- Hurtado S, Carter DF. Effects of college transition and perceptions of the campus racial climate on latino college students' sense of belonging. *Sociol Educ* 1997;70(4):324-45.
- Mounts NS. Contributions of parenting and campus climate to freshmen adjustment in a multiethnic sample. *J Adolesc Res* 2004;19(4): 468-91.
- Alkan N. Psychological Sense of University Membership: An Adaptation Study of the PSSM Scale for Turkish University Students. *J Psychol* 2015;150(4):431-49.
- Abubakar A, Fons JR Vijver V, Alonso-Arbiol I, Suryani AO, Pandi WS, Handani P, et al. Assessing Sense of School Belonging Across Cultural Contexts Using the PSSM: Measurement and Functional Invariance. *J Psychoeduc Assess* 2015;(1):1-9.
- Goodenow C. The psychological sense of school membership among adolescents: scale development and educational correlates. *Psychol Sch* 1993;30(1):79-90.
- Çokluk Ö, Şekercioğlu G, Büyüköztürk Ş. [Structural equation model. Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik SPSS ve LISREL Uygulamaları. 1. Baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık; 2011. p.270-1.
- Goodenow C, Grady KE. The relationship of school belonging and friends' values to academic motivation among urban adolescent students. *J Exp Educ* 1993;62(1):60-71.
- Freeman TM, Anderman LH, Jensen JM. Sense of belonging in college freshmen at the classroom and campus levels. *J Exp Educ* 2007;75(3):203-20.
- Anderman LH. Academic and social perceptions as predictors of change in middle school students' sense of school belonging. *J Exp Educ* 2003;72(1):5-22.
- Hagborg WJ. An Exploration of School Membership Among Middle- and High-School Students. *Psychol Assess* 1994;12(4):312-23.
- Israelashvili M. School adjustment, school membership and adolescents' future expectations. *J Adolesc* 1997;20(5):525-35.
- Adelabu DH. Time perspective and school membership as correlates to academic achievement among African American adolescents. *Adolescence* 2007;42(167):525-38.